

druhé, naznačuje, že zde vznikla zajímavá tvůrčí dílna, která není uzavřená, ale naopak se otevírá zájemcům o diskusi a o spolupráci. Dochází tu k víceborové spolupráci historiků s antropology a sociology, již umožňuje napojení na nové historicko antropologické oddělení na FHS. Příslibem do budoucna je právě tento aspekt vzájemného obohacování v metodologicky otevřeném tvůrčím prostředí. Při této příležitosti těžko uvěřit, že Miroslav Hroch v červnu oslavil sedmdesáté narozeniny. Obklopen houfem doktorandů stále srší energií a nápady, které je navíc ochoten s obdivuhodným zápalem rozvíjet v diskusích se studenty a současně se věnovat i jejich badatelským problémům. Tuto novou iniciativu je možné jen obdivovat a přát M. Hrochovi, R. van Dülmenovi, jejich doktorandům a FHS hodně úspěchů.

Ludá Klusáková

II. Antropologické symposium Nečtiny u Plzně, 4. 7. – 5. 7. 2002

Ve dnech 4. 7. – 5. 7. 2002 uspořádala Katedra sociální a kulturní antropologie Fakulty humanitních studií Západočeské univerzity v Plzni pod záštitou děkana na zámečku v Nečtinách druhý ročník antropologického symposia. Podobně jako během prvního setkání v roce 2000 byla i letos jeho účelem prezentace a diskuse nejširší problematiky soudobého českého antropologického myšlení.

Po zahájení symposia děkanem Fakulty humanitních studií ZČU Ivo Budilem přednesl Miroslav Bárta úvodní referát *Struktura dlouhodobých procesů – egyptská společnost (26. – 22. stol. př. n. l.)*, ve kterém se zabýval příklady několikaúrovňové systémové změny v kultuře na

příkladu kulturního komplexu Egypta doby 3. tis. př. n. l. se zřetelem k terénním výzkumům českých egyptologů v lokalitě Abúsir v Egyptě. Následující příspěvek *Detection of Biological Relationship in Skeletal Anthropology* Eugena Strouhala byl věnován prezentaci výzkumů kosterních pozůstatků nalezených českými egyptology v lokalitě Iuffa v letech 1998 a 2001. Miroslav Prokopec ve svém referátu *Výzkum Dr. Aleše Hrdličky na ostrově Kodiak na Aljašce* popsal své poznatky ze zpráv A. Hrdličky, stanovisko domorodců a vědeckých pracovníků k repatriaci lidských pozůstatků (v souvislosti se zákonem z r. 1989 o repatriaci materiálů z muzeí, odhaleného na domorodých územích v USA) a své dojmy z osobní návštěvy na místě výzkumu A. Hrdličky i místa, kde byly pohřbeny navrácené kosti. V referátu *Chování šimpanzů jako model protokultury* se Vladimír Blažek věnoval skutečností přenosu zkušeností v různých oblastech chování (sociálního, potravního, rodičovského) v šimpanzí tlupě na příslušníky mladší generace prostřednictvím tradice, kdy se navíc tyto tradice jednotlivých skupin vzájemně liší.

Po přestávce zahájil přednáškový program sekce B svým referátem *Fenomén dětstva a přeměny rodiny*, ve kterém sledoval počátky zájmu o studium dětí a fenomén dětství v historických disciplínách a společenských vědách Ivan Chorvát, který této sekci spolu s Vladimírem Boreckým předsedal. V následujícím příspěvku *K rodové problematice z etnologického aspektu* se Jolana Darulová věnovala problematice sociokulturních jevů, v nichž hraje významnou roli aspekt rodu (gender). Na tento příspěvek navázala Slavomíra Očenášová-Štrbová referátem *K problematice ženy v rodině*

(na příklade manželiek evanjelických farárov), v němž se zaměřila na diskriminační postavení manželek evangelických farářů v období před rokem 1989. Vladimír Borecký seznámil ve svém referátu *Imaginativní východisko v antropologii* posluchače s problematikou imaginativního přístupu ve společenských vědách, jak ji rozvíjí okruh francouzských vědců ze Střediska výzkumu imaginace (CRI) se zvláštním zřetelem k přínosu G. Duranda a M. Maffesoliho. Následující příspěvek Vandy Jiřikovské *Mládež a muzeum (Vzpomínky z dětství, znalosti, názory)* byl pak věnován zhodnocení některých závěrů dotazníkového šetření zaměřeného na to, s jakými znalostmi, zkušenostmi, názory a zájmy studenti přicházejí na přednáškový cyklus autorky příspěvku věnovaný muzeologii. Odpolední program prvního dne symposia uzavřel I. Murin referátem *Reálne o možnostiach extrakcie a morfológie pohybu z pohľadu analytickej vizuálnej antropológie*, po kterém následovala slavnostní večeře.

Přednáškový program druhého dne probíhal dopoledne souběžně ve dvou blocích (sekce C a D). V sekci C, již předsedal Jaroslav Slípka a Vladimír Sládek, byl zahájen referátem Patrika Galety a předsedajícího Vladimíra Sládka *Tvar a velikost v antropologii*, v němž se autoři zaměřili na shrnutí definic velikosti a tvaru, rozbor metod úpravy velikostí a doporučením, které z navrhovaných metod nejlépe kontrolují velikostní složku. Příspěvek V. Pospíšilové a H. Kajabové *Development of the Papillary Terrain on Hands and Feet in Prenatal Ontogeny of Man* byl věnován embryogenezi papilárních linií a faktorům přispívajícím k diferenciaci dermatoglyfických vzorů. Jaroslav Slípka promluvil v příspěvku *Jednotný původ lidstva a jedinečnost jedinců* o povaze lidského geno-

mu a problematice klonování. Program dále pokračoval společným referátem V. Sládka, M. Bernera a R. Sailera *Bioarcheologické výzkumy lokomočního chování pravěkých populací člověka*, v němž se jeho autoři zaměřili na některá teoretická východiska bioarcheologických výzkumů a studium lokomočního chování mezi populacemi rané doby bronzové ve střední Evropě. V následujícím referátu *Jeskyňě Pekárna (Moravský kras) – analýza mobilního umění a kostěné industrie z tvrdých živočišných materiálů* Martina Gonyševová posluchače seznámila s výsledky analýz předmětů mobilního umění a kostěné industrie za využití metod trasologie a tafonomie, jejichž cílem bylo objasnit technologii jejich zpracování. Prezentované výsledky spolu s revizí historických publikovaných údajů byly užity k definování typu lokality a jejich obyvatel, pravděpodobných tvůrců studovaných artefaktů. Program sekce C byl pak zakončen Danielem Sosnou, který přednesl referát *Netrvanlivé materiály v mladém paleolitu*, v němž se zabýval zhodnocením výzkumu otisků artefaktů vyrobených z netrvanlivých materiálů pocházejících z období 29 000 až 25 000 B. P. v lokalitě Dolní Věstonice.

V programu sekce D za předsednictví Marty Ulrychové a Vlastislava Matouška zazněl jako první referát Romana Bortela *Člověk a zvuk. Některé antropologické a muzikologické poznatky ze studia lidské kompetence k vnímání zvuků a hudby*, po kterém následoval příspěvek Vlastislava Matouška *Ukolébavka v etnické hudbě – k antropologickým základům hudební řeči* věnovaný srovnání vybraných ukolébavek různých etnik a určení jejich shodných rysů v odlišných kulturách. Dalším přednášejícím byla Zuzana Jurková s příspěvkem *Etnomuzikologův labyrint světa a ráj srdce* informujícím o meziná-

rodním projektu romistické encyklopedie „ROM-Base“ z programu EU – Sokrates-Comenius, která dále představila první v České republice realizovaný program komplexnějšího vzdělání budoucích muzikologů. V následujícím příspěvku *Archetypální kritika textov Virginie Woolfovej* Katarína Labudová analyzovala základní archetypální obrazy a motivy v pracích V. Woolfové a ilustrovala tak metodu archetypální kritiky. Příspěvek Pavola Labudy *Antropologický kontext teocentrismu v epoche patristiky* byl pak věnován zkoumání antropologického kontextu filozofických a teologických textů období mladšího středověku. Program sekce D uzavřela její předsedající Marta Ulrychová referátem *České srdce pod „dvojím“ sukнем rakouské uniformy* věnovaným osobě hudebního skladatele Julia Fučíka, jehož 130. výročí narození jsme loni v červenci oslavili.

Po krátké přestávce pokračovala svým programem sjednocená sekce E, již předsedali Katarína Košťalová a Bohuslav Šalanda. Jako první zazněl příspěvek předsedající K. Košťalové *Formální a obsahové znaky profesijní skupiny železničiarov v prvej polovici 20. storočia* pojednávající o socio-profesní skupině železničářů, kterým v dané době přináležel status státních zaměstnanců. Referát spolupředsedajícího B. Šalandy *O výzkumech lokálních společenství* se týkal metodologických a praktických problémů výzkumu lokálních společenství. Tématem dalšího příspěvku Giuseppe Maiella *O niekoľika vampyristických figurách v kultúrnych tradíciách Stredného východu, starého Řecka a Říma* byla kritika postulátu běžného ve vědecké literatuře o upírech, podle kterého je třeba původ vampyristiky (i tzv. „slovanského“) hledat v antice. Program sekce uzavřel Jan Grill příspěvkem *The Consequences of Resettlements* ve

kterém předvedl stručný přehled současných teorií znovuosidlování.

Po obědě převzala přednáškovou štafetu sekce F s předsedajícími Ivo Budilem a Martou Ulrychovou. Její program zahájila B. Drápalová referátem *Některé neverbální projevy při prvním setkání v dyádě*, po kterém následoval příspěvek Vratislava Ryšavého *Dějiny umění jako věda o člověku* věnovaný vybraným tématům a osobnostem z historie této disciplíny. Dalším přednášejícím byl Alexander Wöll s referátem *Ožívování antropologických rituálů v současné literatuře (na příkladu Miloše Urbana)*, v němž prezentoval výsledky literárněvědné a antropologické analýzy dvou románů Miloše Urbana *Sedmikostelí* (1999) a *Hastrman* (2001). Miroslav Švejda pak posluchače ve svém příspěvku *Problematika přepisu mluvených projevů do textové podoby v antropologii* seznámil s různými formami v současnosti užívané transkripce mluveného slova, s jejich přednostmi a nevýhodami. Další referující Rainer Neubert se v referátu *Gibt es Heute (2002) schon eine gesamtdeutsche Literatur?* věnoval problematice „sjednocení literatur“ ve sjednoceném Německu. Sekci F uzavřel Christopher E. Koy příspěvkem *The Pilfering of Anthropological Research by Herman Melville in Typee*, ve kterém analyzuje vznik a akceptaci Melvillova díla *Ráj kanibalů* s ohledem na antropologické poznatky, jež dílo obsahuje.

Přednáškový program symposia uzavřela sekce G, již předsedali Ivo Budil a Vladimír Sládek. Prvním referujícím byl Stanislav Kužel s příspěvkem *Možnosti aplikace botanických metod při výzkumu kulturních aspektů dekolektivizace*, po kterém vystoupil Marek Jakoubek s referátem *Romská osada jako relikv tradiční společnosti*, prezentujícím výsledky

antropologického výzkumu romských osad na východním Slovensku. O problematice identity na příkladu těšínské obce Stonava pohovořil ve svém příspěvku *Sociální paměť jako indikátor identity? Stonava na Těšínsku* Jakub Grygar. Tomáš Hirt seznámil posluchače s výsledky výzkumu obce Vojvodovo v severozápadním Bulharsku v příspěvku *Idea krajského hnutí ve světle konstruktivistického pojetí národa. Příklad Vojvodovo*. Závěrečný referát věnovaný kritice pojetí romských osad jako enkláv tradiční společnosti *Romové a problematika tradiční společnosti* přednesl Jan Červenka.

Druhým ročníkem *Antropologického symposia* se Katedra sociální a kulturní antropologie Fakulty humanitních studií Západočeské univerzity v Plzni snaží založit v Nečtinách tradici každoročního interdisciplinárního setkávání představitelů antropologie různého zaměření, které by napomáhalo členům antropologické komunity udržovat osobní kontakt, vyměňovat si odborné poznatky a zabránilo tak hrozící partikularizaci českého antropologického myšlení.

Jednotlivé referáty jsou publikovány ve sborníku *II. antropologické symposium*, vydaném Katedrou sociální a kulturní antropologie FHS ZČU v Plzni (vyšlo v únoru 2003). *Marek Jakoubek*

Židovská, česká a slovenská kultura: vzájemné vlivy Plzeň, 27. 6. 2002

Ve dnech. 24. – 30. 6. 2002 proběhl v Plzni pod záštitou prezidenta Václava Havla 21. výroční světový kongres Československé společnosti pro vědy a umění na téma „Transformace české a slovenské společnosti na prahu nového milénia a její úloha v současném globál-

ním světě“. Součástí kongresu byl i přednáškový cyklus „Židovská, česká a slovenská kultura: vzájemné vlivy“, který se konal 27. 6. v Západočeském muzeu. V rámci tohoto cyklu vystoupilo devět přednášejících. Většinou se jednalo o vědecké pracovníky z židovských muzeí či archivů – nejen z Čech, Moravy a Slovenska, ale i z Anglie (Westminster) či Ameriky (New York). Jednacím jazykem byla proto (až na výjimky) angličtina.

Z obsahového hlediska můžeme příspěvky rozdělit do tří skupin. Jednak se jednalo o příspěvky týkající se restaurování židovských památek židovskými muzei (které pronesli právě pracovníci těchto muzeí). Dále zde zazněly příspěvky věnované významným osobnostem, které byly nuceny odejít z českého prostředí (často se jednalo o Plzeň a blízké okolí) do zahraničí, kde se však významně podílely na prosazování židovské kultury, židovského náboženství či bojevaly za židovská práva. Mimo tyto dvě skupiny byly proneseny dva příspěvky – a to přednáška týkající se českožidovské minority a minority tzv. národních Židů a praktická prezentace internetové databáze českých a moravských židovských hřbitovů.

O restaurování židovských památek na Moravě, především v Boskovících, ale také např. v Třebíči, Mikulově a dalších moravských městech pronesl příspěvek doplněný videoprojekcí Jaroslav Klenovsky z Židovské obce v Brně. Týkal se především rekonstrukce synagogy v Boskovících v letech 1988–2001. Nedávno odkrytým a restaurovaným nápisům na stěnách boskovické synagogy se věnoval i následující referát Olgy Sixtové z Židovského muzea v Praze. Pamětní a dedikační nápisy na stěnách boskovické synagogy jsou totiž cenným příspěvkem k našemu poznání historie boskovické